

Programa de transformació dels suports per a persones amb discapacitat intel·lectual i del desenvolupament amb malaltia mental o conducta que preocupa

GRUP DE TREBALL MESURES PENALS

Membres del Grup:

- Jordi Camps (Cap del Servei de Rehabilitació. Dep de Justícia Generalitat de Catalunya)
- Imma Ibern (Dep de Justícia Generalitat de Catalunya)
- Janeta Camps (AMPANS)
- Marta Coll (DINCAT)
- Joana Coromines (Fundació Catalònia)
- Carme Mariscot (IAS)
- Anna Prats (SjD)
- Carlos Peña (SjD)

Es proposen un conjunt de mesures que podrien ajudar al col·lectiu de persones en compliment de penes i mesures de seguretat:

Fortaleses

- Existència a serveis penitenciaris d'un model d'atenció especialitzada per a persones amb Discapacitat Intel·lectual. El model contempla la detecció, acompanyament per l'acreditació, assessorament tècnic a professionals i familiars, l'atenció ambulatoria en centre penitenciari i l'atenció residencial especialitzada dins un departament específic (DAE-DID al CP de Quatre Camins). Aquest model d'atenció es descriu al Programa Marc d'atenció a les persones amb DI als serveis i CP de Catalunya.
- Existència a la DG d'Afers Penitenciaris d'un un protocol de coordinació amb Departament de Drets socials. La virtut d'aquest protocol és agilitzar la derivació de les persones privades de llibertat per fer l'acreditació de la DI (entre d'altres gestions). Aquest protocol està actualment en revisió

Es proposa:

Es proposa demanar que es reactivi i que tingui en compte la participació activa de la UTE Catalonia-Ampans com a prestadora del Servei com, també, de la pròpia Dincat Federació amb la funció de connectora amb la resta d'entitats de Suport a Persones amb DID fora dels Centres Penitenciaris.

- Estem treballant per licitar un contracte de serveis residencials (3 places) perquè les persones amb DI puguin residir fora dels centres penitenciaris durant el gaudiment de permisos i en tercer grau de tractament.
- Tots els centres penitenciaris de Catalunya tenen la figura professionals del referent de la intervenció amb persones amb Discapacitat sobre el qual es centralitzen les demandes d'atenció i es coordinen els esforços en tots els Centres Penitenciaris

Es proposa:

Davant l'experiència de treball col·laboratiu amb aquests referents, es proposa que es reformuli les seves funcions o que es reguli millor la seva càrrega laboral. Perquè ens trobem que no es realitza l'atenció amb el temps i la forma necessària per tramitar documentació, derivacions, etc.

- Existeixen places hospitalàries a les unitats de psiquiatria dels CP de Brians 1 i Brians 2 per a intervenir amb persones en compliment de mesures de seguretat d'internament amb problemàtica de Di i salut mental
- Experiència en la gestió de persones amb mesures penals alternatives (mesures de seguretat, etc.) pel compliment de les esmentades mesures
- Bona sintonia amb els departaments de salut, de drets socials i de justícia per treballar en la millora de l'atenció de les persones amb discapacitat intel·lectual

Es proposa:

Demanar que es tingui en compte la participació activa de la UTE Catalonia-Ampans com a prestadora del Servei com, també, de la pròpia Dincat Federació amb la funció de connectora amb la resta d'entitats de Suport a Persones amb DID fora dels Centres Penitenciaris.

Debilitats

- Moltes persones internes amb Discapacitat Intel·lectual compleixen penes privatives de llibertat perquè els jutges no estimen la possibilitat d'un compliment alternatiu a partir d'una mesura de seguretat d'internament o una mesura penal alternativa
- El procediment d'acreditació del grau de discapacitat i altres tràmits de drets vinculats: dependències i orientacions laboral i residencial son molt lents, . No tenim preferència en l'atenció en aquestes valoracions de la resta de la ciutadania.
- No hi ha places residencials en la xarxa de persones amb discapacitat que puguin donar resposta a les necessitats de reinserció de les persones internades. Amb l'afegit que, els perfils provinents de presó, tenen un major estigma conductual i són valorats desfavorablement amb major freqüència.

Es proposa:

Que el Departament de Drets Socials a partir de la informació recollida en el Protocol d'externalització reservi places d'habitatge que tinguin en compte les necessitats de suport de cada Persona amb DID implicada en el procés.

- No coneixement el dimensionament exacte de la problemàtica amb DI en la població penitenciària. Tenim dades parcials i esbiaixades
- Manquen recursos a la presó que afavoreixin els processos de reinserció laboral amb les persones amb DI. Treball adaptat a les seves necessitats
- La presó, amb persones penades no té els recursos de suport suficients per atendre a determinat perfil de persones amb discapacitat.
- Manca de recursos específics a la comunitat per a les persones amb mesures de seguretat (places residencials) i per la derivació específica de les persones en compliment de penes.
- Actualment, les normes que el règim penitenciari està utilitzant per assegurar-se el compliment de penes per les Persones amb DID és el mateix que la resta de població reclusa. Aquesta situació, provoca que quedi en segon terme el Pla de Treball Terapèutic que el seu desenvolupament ha de propiciar la rehabilitació necessari per la seva bona inclusió social en el procés d'externalització.
- El fet de no tenir un règim penitenciari específic que permeti un millor compliment de la pena per part d'aquestes persones, impedeix un treball més específic i necessari per la seva rehabilitació.

- Al mateix temps, el fet que només es facilitin 3 mesos de seguiment personalitzat posteriors a la llibertat definitiva, provoca, passats aquests 3 mesos, quedin sense recursos ni serveis a l'exterior que els porta a una major probabilitat de reincidència, per així, tenir menjar i sostre per viure.

Amenaces

- No comptar amb els recursos econòmics necessaris per fer front a les necessitats de les persones ateses en l'àmbit de la justícia.
- La baixa sensibilitat dels òrgans judicials per ajustar les mesures adients a les persones internes

Oportunitats

- Oferir atenció integral a les persones DID que no han pogut estar ateses a la comunitat (salut, salut mental, cura, suports, educació, etc.)
- La detecció de la discapacitat fins i tot després d'un procés judicial on no s'ha identificat la problemàtica.

Relatiu a les propostes de treball orientades a aquest col·lectiu de persones sotmeses a penes i mesures de seguretat, l'equip de treball del Departament de Justícia, detallem:

- Invertir en dispositius de detecció precoç als Centres Educatius de JJ, als CP i al Medi obert de JJ i presons per a la detecció primerenca de les persones amb DI que ingressen als dispositius de justícia
- Millorar els protocols d'acreditació de les persones en els circuits de justícia. Això significa agilitzar els tràmits de les valoracions i acreditacions i certificació d'altres drets.
- Assegurar places residencials a la comunitat per les persones penades i amb mesura de seguretat (MPA). Ens cal augmentar la sensibilitat per l'ingrés d'aquestes persones en recursos de la xarxa donada la fragilitat i el risc de repetició delictiva.
- Concreció de les alternatives d'equipaments de la xarxa pública del sistema de protecció social per al compliment de la mesura de seguretat d'internament en centre d'educació especial per a persones amb discapacitat sotmeses a aquesta mesura penal, i garantir-hi una reserva de places

- Treballar, juntament amb el Departament de Salut, en la concreció de recursos per al compliment d'aquestes mesures de seguretat quan la discapacitat va vinculada a problemàtica comportamental per problemes de salut mental i/o addiccions
- Sensibilitzar a jutges i fiscals sobre la necessitat d'aplicar penes i mesures ajustades a les persones amb DI. Cal treballar de manera decidida per donar informació, assessorament als responsables de jutjar a aquestes persones: concretant s'ha de treballar perquè hi hagi una bona valoració psiquiàtrica pre-sentència que permeti ajustar la mesura de seguretat a les necessitats de la persona penada. Importància d'un bon assessorament i valoració forense
- Augmentar els pressupostos econòmics pel treball amb les persones amb DI sotmeses a penes i MPA
- Avaluar l'impacte de les millores proposades en termes de millora de la qualitat assistencial, pressupostària i de seguretat pública (menys víctimes)
- Obrir les presons i els centres de justícia juvenil a les entitats especialitzades en matèria d'atenció a les persones amb DI per tal de generar sinergies per la reinserció social

Dincat Federació conjuntament amb la UTE Catalunya-Ampans aportem les següents propostes de treball a tenir en compte:

- Incrementar que el procediment de Detecció de Persones amb DID sense Certificat es pugui realitzar a Preventius
- Crear un protocol de procediment que faciliti la comprensió i l'actuació, tant per a professionals com a les pròpies Persones amb DID, a l'entrada al Centre Penitenciari per part d'aquestes
- Crear protocol de procediment que faciliti la comprensió i l'actuació, tant per a professionals com a les pròpies Persones amb DID, quan aquesta és detinguda
- Revisar i fer difusió del protocol d'actuació per professionals, de l'equip de tractament del Centre Penitenciari, quan aquests detecten una possible Persona amb DID
- Crear protocol d'actuació/coordiació entre els diferents Departaments implicats: Departament de Justícia, Departament de Salut i Departament de Drets Socials, per l'externalització de la Persona amb DID. Com per exemple: Reserva de Places Residencials, d'habitatges en la comunitat, Derivació directa a Serveis Socials de Base, Derivació a serveis Sociolaborals, etc.

- Davant de compliment de pena en Centre Penitenciari, crear un Departament Especial de Règim Tancat específic per les Persones amb DID en el que es tingui en compte les seves necessitats de suport i comprensió de la situació.
- Davant l'increment de Persones amb DID sense Certificat i amb Certificat detectades dintre els Centres Penitenciaris, havent passat totes les fases del procés judicial sense que ningú hagi tingut en compte la seva Discapacitat, és convenient i necessari valorar l'increment de professionals de la UTE Catalunya-Ampans encarregats d'aquesta detecció, per poder donar resposta eficient i efectiva a aquest increment.
- Davant la problemàtica de la reinserció d'aquestes Persones amb DID un cop complerta la pena que provoca amb els mecanismes actuals una elevada reincidència per la poca vinculació al recurs, es valora necessari que l'últim terç del compliment de la seva pena, en comptes de complir-la dintre el Centre Penitenciari es pogués realitzar, en format de Centre Obert, en ens els Serveis Especialitzats de suport per a Persones amb DID de les Entitats que conformen Xarxa d'Entitats de suport a la DID. I, així, crear una bona vinculació.
- Crear amb la Direcció General d'Execució Penal a la Comunitat i de Justícia Juvenil, que executa per mitjà de la Subdirecció General de Reparació i Execució Penal a la Comunitat l'Àrea de Mesures Penals Alternatives i el propi Departament de Drets Socials, un protocol que, per una banda, eviti l'entrada a Centre Penitenciari de les Persones amb DID i, per l'altre, permeti que les Entitats que donen Suport a les Persones amb DID siguin les prestadores d'aquestes mesures i, al mateix temps, siguin les precursors del treball en la seva inclusió social.

En aquest protocol, s'haurà de tenir en compte, que algunes de les Persones amb DID no compliran els requisits necessaris per sol·licitar Serveis de la Cartera de Serveis Socials, proposant que aquest determini mecanismes d'excepcionalitat que permetin aquest ús.

- Crear un Mòdul Específic per Persones d'Alta Vulnerabilitat en cada Centre Penitenciari com, també, crear un Departament d'Atenció Especialitzada per a Dones amb DID
- Creiem necessari que per desenvolupar aquestes propostes, tant Dincat Federació com la UTE Catalunya-Ampans haurien de participar activament.